

1. PROJE ÖNERGESİ

1.1. Konu

Eskişehir’le ilgili Eylül 2008 tarihine kadar olan kitap, makale ve tez çalışmalarına ulaşarak Eskişehir’in bibliyografyasını çıkarmak ve bu çalışmayı kitap halinde basmak projenin temelini oluşturmaktadır. Bibliyografya kayıtlarıyla Anadolu Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezindeki yayınların karşılaştırılması ve eksik olanların temin edilmesi için gerekli işlemlerin başlatılması da proje kapsamındadır. Ayrıca, bibliyografya kayıtlarının sayısal veri tabanına dönüştürülerek erişime açılması ve oluşturulan “Eskişehir bibliyografyası” ve “Kent Kitaplığı”nın hem sayısal hem de fiziksel ortamda güncellenerek devamlılığının sağlanması için gerekli adımların atılması projenin konusudur.

1.2. Konuyla İlgili Önceden Yapılmış Çalışmalar

Eskişehir üzerine daha önce yapılmış bir bibliyografya çalışması yoktur. Türkiye’de ise ancak birkaç ilin bibliyografyasının çıkarıldığı bilinmektedir. Bibliyografya araştırması sonuçlarının Üniversite Kütüphanesi personeli tarafından yeni yayınlarla güncellenen bir sayısal veri tabanına dönüştürülerek internet üzerinden bir web sitesiyle kullanıma açılmasına rastlanmamıştır.

1.3. Amaç ve Önem

Şehre dair zaman içerisinde oluşturulmuş birikimin doğru biçimde tespiti ve tahlili öncelikle bu alanda daha önce ortaya konmuş yayınların belirlenmesini gerekli kılar. Kent bibliyografyası Eskişehir’e dair bu birikimin gelecek kuşaklara aktarılması ve yeni araştırmalara başlangıç noktası oluşturması açısından önem kazanmaktadır.

Bibliyografya ile tespit edilen yayınların Anadolu Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi’yle karşılaştırılması ve eksik yayınların Üniversite kütüphanesine kazandırılmaya başlanması; araştırmacıların bilgiye kolayca ulaşabilmelerini sağlamanın yanında, şehrimizle ilgili yayınların aynı çatı altında bulunduğu bir arşiv oluşturacak ve bu çalışma başka illere de örnek teşkil edebilecektir.

Eğitim öğretim ve araştırma kurumları olan Üniversiteler, içinde buldukları ile karşı sosyal sorumluluklar taşıdıklarından, kent bibliyografyası çalışmasının bir üniversite araştırma projesi olarak ele alınması ayrıca önem taşımaktadır.

Proje kapsamında oluşturulan bibliyografyanın projenin tamamlanmasından sonra da yeni yayınlarla güncellenecek olması, özetle sürdürülebilir bir bibliyografya yaratılması, bu çalışmanın diğerlerinden ayrılan en belirgin özelliğidir.

1.4. Kapsam

Proje kapsamında yer alan bibliyografyada Eskişehir’le ilgili Eylül 2008 tarihine kadar olan kayıtlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Belli bir konu üzerine yapılan bibliyografya çalışmaları, zaman aralığı gösterilmediği sürece, tam ve bitmiş sayılmazlar. Bibliyografya çalışmasının yapıldığı, hatta basıma hazırlandığı sırada bile konuyla ilgili yeni yayınlar yapılabilir. Eylül 2008, projenin önerildiği tarihtir. Kitap olarak basılan Eskişehir Bibliyografyası da bu tarihe kadar olan kayıtları içermektedir. Fakat bibliyografyadan hareketle oluşturulan ve internet üzerinden yayımlanan veri tabanının, proje tamamlandıktan sonra da güncellenerek devamlılığını sağlamak üzere gerekli adımlar atılmıştır.

Proje kapsamında hazırlanan Eskişehir Bibliyografyası, kitap, makale ve tez kayıtlarıyla sınırlanmış; çalışmada harita, ses ve görüntü kayıtları, okul yıllıkları gibi dokümanlara yer verilmemiştir.

Bibliyografya çalışması sırasında; Eskişehir’le beraber anılan fakat ünü Eskişehir’i aşan, hakkında çok sayıda yayın yapılmış olan bazı konular (Yunus Emre, Nasreddin Hoca, Lületaşı, vb.) bütünüyle değil daha çok bibliyografik kayıtlarla yer almıştır.

1.5. Araştırma Olanakları

“Eskişehir Bibliyografyası ve Kent Kitaplığı Projesi”, projeyi öneren birimin bilim alanına giren bir çalışma değildir. Konu, kütüphanecilik bilim alanına girdiğinden ve özel eğitim gerektirdiğinden, Üniversitemizde de konuyla ilgili bir fakülte ya da bölüm bulunmadığından, bibliyografya taraması aşamasında dışarıdan hizmet alımına gidilmiş ve araştırma uzman kişilerle işbirliği içinde yürütülmüştür.

Bibliyografya kayıtlarının elde edilmesi, bazen bibliyografik çalışmalar ve kütüphane kataloglarının taranması, bazen de bire bir yayına ulaşılarak yapılmıştır.

Verilerin değerlendirilmesi ve Eskişehir Bibliyografyasının kitap olarak basılmak üzere yayına hazırlanması proje ekibi tarafından yapılmış, hazırlanan kitap Anadolu Üniversitesi Basımevinde basılmıştır.

Projenin ilerleyen aşamalarında ve sonrasında Anadolu Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi personelinden destek alınmıştır. Ayrıca sayısal veri tabanı oluşturulması ve bunun web sitesine dönüştürülerek internet üzerinden yayımlanması aşamasında yine Üniversitemiz Bilgisayar Araştırma ve Uygulama Merkezi’nden faydalanılmıştır.

1.6. Proje Ekibi, Yönetim Düzeni ve Katkı Sağlayanlar

Proje ekibi iki kişiden oluşmaktadır. Proje Yöneticisi Doç. Sevim Selamet, projenin her aşamasından sorumludur. Projede araştırmacı olarak görev alan Y. Müh. Şinasi Acar,

projenin amacına uygun şekilde yürütülmesi ve özellikle verilerin toplanması aşamasında en büyük sorumluluğu yüklenmiştir.

Projede sadece Eylül 2008 tarihine kadar olan bibliyografya verilerinin toplanması aşamasında dışarıdan hizmet alımına gidilmiştir. Bu aşamada, İSAM (İslam Araştırmaları Merkezi) Kütüphanesi personelinden, daha önce Kastamonu ve Edirne bibliyografyaları üzerinde çalışmış Mehmet Yılmaz ve Cemil Cahit Can’dan karşılığı ödenerek hizmet alınmıştır.

Projenin diğer aşamaları Anadolu Üniversitesi’nin farklı birimlerinin desteğiyle proje ekibinin yönetiminde tamamlanmıştır. Proje ekibi tarafından baskıya hazırlanan kitap, Anadolu Üniversitesi Basımevinde basılmıştır. Projenin çeşitli aşamalarında Anadolu Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi personelinden Uzman Aysen Kavak’ın görüşlerine başvurulmuştur. Proje süresince desteğini aldığımız Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi, proje tamamlandıktan sonra da sonuçların güncellenerek devamlılığın sağlanması adına sorumluluk üstlenmiştir.

Sayısal veri tabanının oluşturulması yine kütüphane personeliyle işbirliği halinde Anadolu Üniversitesi Bilgisayar Araştırma ve Uygulama Merkezi tarafından yapılmıştır. BA-UM’dan sistem sorumlusu Hüryaşa Aslan tarafından oluşturulan veri tabanı, web sitesi olarak hazırlanarak kullanıma açılmıştır.

1.7. Projenin Süresi ve Çalışma Takvimi

“Eskişehir Bibliyografyası ve Kent Kitaplığı” başlıklı proje Eylül 2008 döneminde önerilmiş ve 25.11.2008 tarihli sözleşmeyle başlatılmıştır. Proje önerisinde projenin 6 aylık bir sürede tamamlanacağı öngörülmüştür. Dışarıdan bakıldığında bu kapsamda bir proje için 6 ay süre pek gerçekçi görünmeyebilir; fakat projenin temelini oluşturacak ve en fazla zaman alacak iş kalemi olan bibliyografya taraması, projenin önerilmesinden çok daha önce başlatılmış ve proje resmi olarak yürürlüğe girmeden bibliyografya verilerinin büyük bölümüne ulaşılmıştır. Nitekim, bibliyografya taraması için proje önerisinde belirtilen süreye uyulmuştur. Fakat, projenin devamında Anadolu Üniversitesi’nin Basımevi, Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi, Bilgisayar Araştırma ve Uygulama Merkezi gibi iş yoğunluğu fazla olan birimleriyle çalışılması gerekli olduğundan, proje için önerilen süre aşılmıştır. Projenin tamamlanması için 5 aylık ek süre talep edilmiş ve bu süre ile birlikte proje 25.10.2009 tarihinde (11 ayda) tamamlanmıştır.

Aşağıdaki alt bölümlerde, projenin her aşaması için düşünülen ve uygulanan çalışma takvimleri değerlendirilmiştir.

1.7.1. Bibliyografya Çalışması

Proje önerisinde bu aşama için 3 aylık bir süre öngörülmüştür. Son tarih olarak Eylül 2008'in alındığı, başlangıç tarihi olmayan, yani Eylül 2008 tarihine kadar Eskişehir'le ilgili yayımlanmış tüm kitap, makale ve tez çalışmalarının yer alacağı bibliyografya taraması için, üç aylık süre elbette ki yeterli değildir. Fakat daha önce de belirtildiği gibi bu çalışmaya proje ekibi tarafından projenin önerilmesinden önce başlanmış ve proje önerisi kabul edildiğinde zaten verilerin büyük bir bölümüne ulaşılmıştır. Dolayısıyla projenin bu aşaması çalışma takvimine uygun bir şekilde gerçekleştirilmiştir.

1.7.2. Verilerin Derlenmesi, Baskıya Hazırlık ve Basım

Proje önerisinde verilerin derlenmesi için 1,5 aylık bir süre öngörülmüştür. Verilerin derlenmesi bir önceki aşama tamamlandıktan sonra değil, önceki aşamayla bir arada yürütülmüştür. Bu aşamada, verilerin içerik olarak derlenmesinin yanında, bibliyografyanın basımı öncesindeki grafik, kapak ve sayfa tasarımlarıyla dizgi düzenlemesi gerçekleştirilmiştir. Bibliyografyanın baskıya hazırlanması için, önceki bütün aşamaların bitirilmesi gerekmektedir. Bu aşamaya kadar çok az bir gecikme ile sürdürülen projede; bibliyografyanın kitap olarak basılma işlemi, baskı öncesi prosedür ve basımevinin yoğunluğu nedeniyle proje önerisindeki zamanlamayı aşmıştır. Yine de bibliyografyanın kitap olarak basılması proje için ilk önerilen 6 aylık sürenin içinde gerçekleşmiştir.

1.7.3. Kütüphane Taraması ve Kent Kitaplığı

Projenin üçüncü aşaması bibliyografya taramasıyla elde edilen kayıtların Anadolu Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezindeki yayınlarla karşılaştırılması ve eksik olanların temin edilmesi için işlem başlatılmasıdır. Bu aşamanın bibliyografya verilerinin elde edilmesiyle başlayıp proje sonuna kadar devam etmesi düşünülmüştür. Nitekim, bu aşama da projenin hedeflenen 6 aylık süresi içinde tamamlanıp Üniversite kütüphanesinde eksik olan yayınlar listelenerek temin edilmesi için üniversitenin ilgili birimlerine bildirilmiştir.

1.7.4. Sanal Bibliyografya ve Kent Kitaplığı

Bibliyografya kayıtları ile sayısal veri tabanı oluşturulması ve tasarlanacak web sitesi üzerinden kullanıma açılması, projenin dördüncü aşamasını oluşturmaktadır. Bu aşama, projenin tamamlanması gereken 6 ay içerisinde gerçekleştirilememiştir. Önceki aşamalarda çalışma takviminin bir miktar gerisinde kalınması, bu aşamanın da gecikmesine neden olmuştur. Proje önerisinde bu iş kalemi için gerekli olan zaman doğru tahmin edilmiş

olsa da, bu aşamanın Üniversite kütüphanesi ve BAUM personeliyle işbirliği içinde gerçekleştirilecek olması ve bu birimlerin yoğunluğu çalışmanın başlamasını geciktirmiştir. Dolayısıyla bibliyografya üzerinden bir sayısal veri tabanı oluşturulması ve tasarlanan kullanışlı bir arayüzle internet üzerinden kullanıma açılması, proje için istenen 5 aylık ek süre içerisinde gerçekleşmiştir. Alınan bu ek süre, hazırlanan web sitesinin internet üzerinde yeterli süre test edilmesine de olanak sağlamıştır.

1.7.5. Devamlılığın Sağlanması

Proje tamamlanma aşamasına geldiğinde, projeye ortaya konan çalışmanın hem fiziksel hem sanal ortamda devamlılığının sağlanması için, bir görevlendirme yapılması düşünülmüştür. Bu aşama zaman alacak bir çalışma değildir. Nitekim projenin tamamlanması için istenen 5 aylık ek süre içinde gerekli düzenlemelerin yapılması sağlanarak, Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi'nden bir personel görevlendirilerek, projenin tamamlanmasından sonra da, fiziksel ve sanal ortamda bibliyografya ve kent kitaplığının yeni yayınlarla güncellenerek geliştirilmesi garanti altına alınmıştır.

1.8. Başarı Ölçütleri

Projenin her aşaması için hangi işlemlerin, ne ölçüde gerçekleştirilmesi durumunda projenin tam anlamıyla başarıya ulaşmış sayılabileceği proje önerisinde verilmiştir. Bu başarı kıstaslarının, proje raporundaki bulgular ve sonuçlarla kıyaslanabilmesi açısından, aşağıda proje önerisinde hedeflenen başarı ölçütleri sıralanmıştır. Ayrıca projenin önerildiği şekilde yürütülmesini aksatabilecek gelişmelerle karşılaşılması durumunda, projenin nasıl sürdürülebileceği de açıklanmıştır.

1.8.1. Birinci Aşama Başarı Ölçütleri

Projenin ilk aşaması bibliyografya çalışmasıdır. Bibliyografyalar yapıları gereği tamamlanmamışlardır. Proje kapsamındaki bibliyografya çalışması Eylül 2008 tarihine kadar yayımlanmış olan eserlerle sınırlandırılmış olsa da, kayıtlar için bir başlangıç tarihi olmayıp olabildiğince geriye gidilmeye çalışılacaktır. Proje süresince tespit edilemeyen ya da ulaşılamayan yayınlar olabilir. Fakat bunlar daha sonra tespit edilse bile, sanal bibliyografya içerisinde yer alabilecektir.

1.8.2. İkinci Aşama Başarı Ölçütleri

Projenin ikinci aşaması verilerin ayrıştırılması, değerlendirilmesi, baskıya hazırlık ve Eskişehir bibliyografyasının kitap olarak basılmasını içermektedir. Verilerin değerlendiril-

rilmesi, düzenlenmesi ve baskıya hazırlık aşamaları, proje ekibi tarafından gerçekleştirileceğinden, herhangi bir aksama olması beklenmemektedir. Basılacak aşamaya getirilen bibliyografyanın üniversitemizin yayınevinde basılması düşünülmektedir. Üniversite yayınevinin yoğun olması ya da projenin zamanlama planını aksatacak engellerin ortaya çıkması durumunda, son aşamaya getirilmiş bir çalışmanın basımı için sponsor temininin zor olmayacağı düşünülmektedir.

1.8.3. Üçüncü Aşama Başarı Ölçütleri

Üniversitemiz Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi'nde "Kent Kitaplığı" bölümünün oluşturulmaya başlanması, projenin başarısı için bu aşamadaki ilk adımdır. Bibliyografya çalışması sonucunda elde edilen verilerin üniversite kütüphane ve dokümantasyon merkezindekilerle karşılaştırılarak mevcut olanların tespiti aşamasında sorun yaşanması beklenmemektedir. Kent kitaplığında bulunacak yayınlardan eksik olanların satın alınması ya da baskısı yoksa kopyalanmak suretiyle elde edilmesi uzun zaman alabilir. Bu yüzden sadece eksik yayınlara tespit edilerek temini için işlem başlatılması, bu aşamanın başarısı için yeterlidir.

1.8.4. Dördüncü Aşama Başarı Ölçütleri

Projenin dördüncü aşaması Eskişehir Bibliyografyası ve kent kitaplığının sayısal veri tabanına dönüştürülmesi ve oluşturulacak web sitesiyle kullanıma açılmasını içermektedir. Bu aşamada bibliyografya çalışmasında elde edilen yayınlara künye bilgileri, sayısal olarak ilgili bilgi işlem operatörüne teslim edilecektir. Oluşturulacak sistemin sadece künye bilgilerinden oluşan ve konu, katalog, yazar adı gibi kıstaslarla sorgulanabilmesi ve kaynağın kent kitaplığında bulunup bulunmadığına cevap vermesi yeterlidir.

1.8.5. Beşinci Aşama Başarı Ölçütleri

Devamlılığın Sağlanması: Proje tamamlanma aşamasına geldiğinde kent kitaplığı kurulma ve gelişme aşamasında olacaktır. Gerek fiziksel ortamdaki kent kitaplığının geliştirilmesi gerekse sayısal veri tabanının yeni basılan yayınlara güncelleştirilmesinin sağlanması, bu iş için bir kütüphane personelinin görevlendirilmesini gerektirmektedir. Böyle bir kararın alınması ve görevlendirmenin yapılması, projenin tam anlamıyla başarıya ulaşmasını sağlayacaktır.

1.9. Yöntem

Eskişehir Bibliyografyası ve Kent Kitaplığı projesi kapsamlı ve çok aşamalı bir projedir. Projenin aşamaları birbiri üzerine temellenerek gelişmektedir. Bazı aşamalarda araştırma, bazılarında uygulama ön plana çıkmaktadır. Bu yüzden projenin tüm aşamalarını kapsayan tek bir yöntemden söz edilemez. Projenin birinci aşamasında yapılacak olan bibliyografya çalışmasında, belirlenen tarihe kadar Eskişehir'le ilgili yayınların tespiti gerekmektedir. Araştırmaya dayanan bu aşamada tarama modeli kullanılmıştır. Fakat diğer aşamalarda ve uygulamaya yönelik çalışmalarda ise, veri analizi, karşılaştırmalı tarama, grafik tasarım, baskıya hazırlık, bilgi işlem gibi birbirinden farklılıklar gösteren yöntemler söz konusudur. Bu sebeple proje sonuç raporunun ikinci bölümünü oluşturan bulgular kısmında, projenin her aşaması ayrı olarak ele alınacak ve ilgili alt bölümlerde o aşamada kullanılan yöntem/yöntemler açıklanmaya çalışılacaktır.

2. GERÇEKLEŞME SONRASI DEĞERLENDİRMELER

2.1. Sonuçlar

"Eskişehir Bibliyografyası ve Kent Kitaplığı Projesi" birbiri üzerine kurulmuş, fakat her birinde farklı çalışmaların yapıldığı bir projedir. Birinci aşamada Eskişehir Bibliyografyasında yer alacak verilere ulaşılmıştır. İkinci aşamada veriler değerlendirilip düzenlenmiş, grafik tasarım ve dizgisi yapılarak kitap olarak basılacak hale getirilmiştir. Üçüncü aşama, bibliyografya kayıtlarının Üniversite kütüphanesindeki yayınlara karşılaştırılmasını kapsamaktadır. Dördüncü aşamada yine bibliyografya verilerinden hareketle bir veri tabanı oluşturulup hazırlanan web sitesi kullanıma açılmıştır. Son aşama ise, projeye elde edilen sonuçların, proje bittikten sonra da güncellenerek devamını sağlayacak bir görevlendirmedir. Projenin bütün bu aşamaları detaylı olarak önceki bölümlerde aktarılmıştır.

Projeye başlanırken hedeflenmiş olan sonuçlar büyük ölçüde gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışmada elde edilen sonuçların bilimsel ve toplumsal açıdan çeşitli faydalar sağlayacağı düşünülmektedir. Proje kapsamında oluşturulan bibliyografya ile Eskişehir'le ilgili bütün kitap, makale ve tezlere ulaşılmaya çalışılarak bir anlamda, kentin tarihsel geçmişini de tespit edip belgelemek yolunda önemli bir adım atılmıştır. Ulaşılan ve sistematik bir düzen içinde kullanıcıya sunulan bibliyografya verilerinin, bundan sonra Eskişehir ile ilgili araştırma yapacak olanlar için bir başlangıç noktası olacağı düşünülmektedir. Ayrıca, Eskişehir üzerine yayımlanmış kitap, makale ve tezlerin kayıt altına alınıp yayımlanmış olması bundan sonra yapılacak çalışmalarda tekrarı da önleyecektir. Proje kapsamında oluşturulan kullanışlı ve güncellenebilir bibliyografyanın yer aldığı web sitesi benzer çalışmalar için model oluşturabilir.

“Eskişehir Bibliyografyası ve Kent Kitaplığı” projesi sonuçlarının, Eskişehir’de yapılabilecek “Kent Belgeliği” gibi çok daha kapsamlı bir çalışma için temel oluşturabileceği düşünülmektedir.

Bu bölümde, proje sonuçlarının yine her bir aşama için ayrı olarak ve proje önerisinde verilmiş başarı ölçütleriyle birlikte değerlendirilmesi uygun bulunmuştur.

2.1.1. Birinci Aşamının Değerlendirilmesi

Projenin ilk aşamasında Eskişehir’le ilgili tüm kitap, makale ve tezlere ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu aşamada elde edilen kayıtlar Eylül 2008 tarihine kadar olanlardır. Projenin planlanan çalışma takvimine uygun bir şekilde devam edebilmesi için, bibliyografya taramasında bir bitiş tarihinin belirlenmesi gerekiyordu. Seçilen tarih, projenin önerildiği tarihtir. Projenin sonraki aşamalarında, elde edilmiş olan verilerin ayrıştırılıp düzenlenmesi ve basılmak üzere hazırlanması gerektiğinden, proje kapsamında hazırlanan ve basılan bibliyografyada Eylül 2008 sonrası kayıtlar yer almamıştır.

Bibliyografya çalışması sonucunda, Eskişehir’le ilgili Eylül 2008 tarihine kadar, 898 kitap, 2160 makale ve 807 tez olmak üzere, toplam 3865 kayda ulaşılmış ve bunlar sonuç raporunun ilgili bölümünde detaylı olarak aktarıldığı gibi, sistematik bir şekilde düzenlenerek kayıt altına alınmıştır. Projenin diğer aşamaları bibliyografya çalışması üzerine temelleneceğinden, bu aşama büyük bir titizlikle yürütülmüştür.

Neticede, projenin birinci aşamasından beklenen sonuçlar, proje önerisinde belirlenen başarı ölçütleri ve çalışma takvimine uygun olarak gerçekleşmiştir.

2.1.2. İkinci Aşamının Değerlendirilmesi

Projenin ikinci aşamasında, ilk aşamada elde edilen bibliyografya kayıtları türlerine ve konu başlıklarına göre düzenlenmiş, kullanım kolaylığı sağlamak amacıyla karma dizin ve yazar dizinleri oluşturulmuş, grafik ve dizgi olarak basılmaya hazır bir duruma getirilerek matbaaya teslim edilmiştir. Hazırlanan Eskişehir Bibliyografyasının kitap olarak basılması aşamasında, üniversite basımevinin yoğunluğundan dolayı gecikme ya da başka olumsuzluklar yaşanabileceği proje önerisinde öngörülmüştür. Neyse ki, projenin bu aşaması kitap basımının biraz gecikmiş olmasının dışında başarıyla tamamlanmıştır. Eskişehir Bibliyografyası, Mayıs 2009 tarihinde Anadolu Üniversitesi Basımevinde 1000 adet basılmış ve proje ekibinin önerdiği listeye uyularak dağıtımı yapılmıştır.

2.1.3. Üçüncü Aşamının Değerlendirilmesi

Projenin üçüncü aşamasında, daha önce elde edilmiş olan bibliyografya kayıtları Anadolu

Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi’nde bulunan yayınlarla karşılaştırılıp eksik olanlar tespit edilmiştir. Anadolu Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi’nde bulunmayan 506 kitap, 1333 makale ve 565 tez, künye bilgileriyle birlikte listelenerek, temin edilmesi için rektörlük kanalıyla üniversitenin ilgili birimlerine ulaştırılmıştır. Kütüphane taraması sadece sayısal kayıtlardan değil, rafların da kontrol edilmesiyle yapılmıştır. Kütüphane kayıtlarında görünüp raflarında bulunmayan 14 kitap, 8 makale ve 34 tez de ayrıca hazırlanan listelerde belirtilmiştir. Eksik yayınların temin edilmesi konusunda fikir birliği olmasına rağmen, Eskişehir’le ilgili yayınların bir araya toplanıp üniversite kütüphanesi içerisinde bir “Kent Kitaplığı” bölümünün oluşturulması, üniversite kütüphanemizin uzman personeli tarafından uygun bulunmamıştır. Özetle, eksik olan yayınların temin edilmesine başlanmış, fakat Eskişehir’le ilgili yayınların bir arada değil, zaten olması gereken raflarda bulunmasına karar verilmiştir.

Proje önerisinde bu aşama için, kütüphane içerisindeki “kent kitaplığı” bölümünün sadece kurulmaya başlamış olması bir başarı ölçütü olarak kabul edilmişti. Kent kitaplığının kütüphane içerisinde ayrı bir bölüm olarak oluşturulamayacak olması ve bunun projenin bu aşamasında fark edilmesi, yeterli ön çalışmanın yapılmadığını düşündürülebilir. Projeye başlanmadan önce üniversitenin ilgili birimlerinden görüş ve destek istenip, projeye elde edilmesi hedeflenen sonuçlara ulaşıp ulaşılamayacağı daha net olarak tahmin edilebilirdi. Fakat malesef proje sürecinde anlaşılmıştır ki, eğer çalışmaya başlanmadan önce üniversitedeki ilgili kişilerden görüş ve destek istenseydi, projeye hiç başlanamayabilirdi.

Dolayısıyla, kent kitaplığı için ayrı bir bölüm oluşturulmaması da, Eskişehir’le ilgili eksik yayınların temin edilmeye başlanmasıyla projenin bu aşaması sonuçlanmıştır.

2.1.4. Dördüncü Aşamının Değerlendirilmesi

Projenin dördüncü aşamasında bibliyografya verilerinden hareketle bir sayısal veri tabanı oluşturulmuş ve tasarlanan web sitesiyle bu veri tabanı kullanıma açılmıştır. Web sitesinin özelliği güncellenebilir ve geliştirilebilir olmasıdır. Bu anlamda, kitap olarak basılan ve sadece Eylül 2008’e kadar yayımlanmış olan kayıtları kapsayan Eskişehir Bibliyografyasından daha geniş kapsamlıdır. Üstelik siteye konan farklı arama seçenekleriyle araştırmacılar açısından çok daha kullanışlıdır. Hazırlanan web sitesi şu anda “http://esbib.anadolu.edu.tr” adresinde kullanıma açık bulunmaktadır. İlgilenenlerin siteye ulaşabilmesi için üniversitenin web sitesinin ana sayfasından kendi logosuyla link verilmesi gerekmektedir. Proje sonuç raporunun hazırlandığı günlerde Üniversite için daha önce kullanılan amblem yeniden değişmiştir. Web sitesinin duyurulmasından önce bibliyografya sitesi için hazırlanan eski üniversite amblemini taşıyan logonun yenilenmesi uygun olacaktır. Ayrıca, bu arada geçecek süre, bibliyografyanın güncellenmesiyle görevlendi-

rilmiş personele sistemi tanımak ve yeni yayınların girişini yapmak üzere zaman sağlayacaktır.

Önceki aşamada Üniversite kütüphanesi içinde fiziksel olarak bir “Kent Kitaplığı” bölümünün oluşturulamamış olması, bu aşamanın önemini artırmıştır. Hazırlanmış olan web sitesi üzerinde Anadolu Üniversitesi Kütüphanesi’nde var olan yayınların yerleriyle birlikte görünmesi, yani web sitesinin aynı zamanda bir “Sanal Kent Kitaplığı” görevi yapması düşünülmüştür. Teknik olarak kütüphanede var olanların görülmesi sorun yaratmamaktadır. Fakat henüz temin edilmemiş olanlarla, hiçbir zaman bulunamayacak olanlar zorluk yaratmaktadır. Bu aşamada, Üniversite kütüphanesine kazandırılması mümkün olmayan yayınların, hangi kütüphane/kütüphanelerde bulunduğu web sitesi üzerinden görülebilmesi uygun bir çözüm olarak düşünülmüştür. Bu fikir, proje sonrasında devamlılığı sağlayacak kişiler tarafından da benimsenmiştir. Yine de proje sonrasında; güncellemeler, yeni yayınların kütüphaneye kazandırılması, web sitesinin oturması, güncellemeler için görevli kişinin adapte olması uzun bir zaman alabilir.

Projenin bu aşaması, proje için ilk önerilen 6 aylık sürenin ardından istenen 5 aylık uzatma süresi içinde gerçekleştirilmiştir.

2.1.5. Beşinci Aşamının Değerlendirilmesi

Proje kapsamında oluşturulan Eskişehir bibliyografyasının diğer çalışmalardan ayrılan yönü, güncellenebilir olmasının hedeflenmesidir. Bu yüzden sayısal veri tabanı ve web sitesi Anadolu Üniversitesi Bilgisayar Araştırma ve Uygulama Merkezi tarafından hazırlandığı halde, proje tamamlandıktan sonra da güncellenmesini sağlayacak birim Üniversitenin Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi olduğundan, çalışmalar her iki birimle bir arada götürülmüştür. Proje sonunda hazırlanan web sitesi, kullanım şifreleriyle birlikte Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi’ne teslim edilmiş ve yeni kayıtların girilmesine başlanmıştır.

2.2. Yeni Öneriler

Proje süresince yapılan görüşme ve toplantılarda, üniversitenin dışında kent kitaplığını da kapsayan; sesli kayıtlar, okul yıllıkları, harita, afiş, broşür, her türlü görsel materyal ve tarihi değer taşıyan evrakların da içinde bulabileceği bir “Kent Belgeliği” fikri olgunlaşmıştır. Eskişehir Valiliği’nin bu yönde bir çalışması olduğu bilinmektedir. Tam kapsamı ve şu anda hangi aşamada olduğu bilinmemekle birlikte, bu çalışma için proje ekibinden destek istenmiştir. Elbette ki, Üniversitemizin bu projesiyle elde edilen veri ve tecrübelerin daha kapsamlı bir çalışmaya aktarılacak destek sağlanması uygun olacaktır. Hatta,

eğer Valilik tarafından ele alınmazsa, bu fikir Eskişehir’in Üniversiteleri ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının da içinde yer alacağı ayrı bir proje olarak önerilebilir.

Projenin son aşaması, projeye elde edilmiş olan sonuçların güncellenerek devamlılığını sağlama yönünde üniversite içinden bir görevlendirmenin yapılmasıydı. Bu görev için en uygun kişi kütüphanecilik bilgi ve eğitimi olan biriydi. Nitekim, proje sonunda Anadolu Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi’nden Uzman Aysen Kavak bu iş için görevlendirilmiştir. Gerek proje aşamasında, gerek proje tamamlandıktan sonra yapılan görüşmelerde, bu işi üstlenen birimin ve kişinin görevini sahiplendiği gözlenmiştir. Bugünden bakıldığında, proje sonucunda elde edilen kazanımların sürdürülebilirliği ve hatta zaman içerisinde geliştirilmesi yönünde umut vardır. Fakat, neticede proje tamamlanmış ve oluşturulan birikim üniversitenin bir birimine teslim edilmiştir. Bugünkü gelişim ve yapılan görüşmelerden çıkarılan sonuçlar umut verici olsa da, işin devamlılığı yönünde herhangi bir kontrol mekanizması kalmamıştır. Neticede bu iş için sadece o işi yapacak biri görevlendirilmemiş, zaten kütüphane içerisinde iş yoğunluğu fazla olan birine artı bir yük bindirilmiştir. Özetle, gelecek zamanda proje sonuçlarının çok daha ilerilere götürülmesi ya da olduğu yerde bırakılması, görevlendirilmiş kişinin inisiyatifine kalmış gibi görünmektedir. Bu yüzden, Anadolu Üniversitesi’nin proje sonuçlarını sahiplenip, sürdürülebilirliği yönünde kontrol ya da gerekiyorsa destek sağlaması uygun olacaktır.

Proje kapsamında hazırlanıp basılmış olan bibliyografya, Eskişehir’le ilgili Eylül 2008 tarihine kadar olan yayınları kapsamaktadır. Fakat, yine proje kapsamında hazırlanan ve internet üzerinde kullanıma açık olan sanal bibliyografya, güncellenebilir niteliktedir ve proje sonuçlanırken devamlılığın sağlanması yönünde bir görevlendirme yapılmıştır. Son yıllarda Eskişehir’le ilgili araştırmalar ve yayınların sayısında artış görülmektedir. Web sitesi üzerindeki güncellemeler başlamıştır ve bir süre sonra Eylül 2008 sonrasında ne kadar yayın yapıldığını görebilmek her an için mümkün olacaktır. Yıllar sonrasında yeni yayın sayıları değerlendirilerek, Eylül 2008 sonrasında kapsayan bir Eskişehir Bibliyografyası, yine Anadolu Üniversitesi tarafından basılıp kayıt altına alınabilir.

Proje kapsamındaki “Sanal Bibliyografya ve Kent Kitaplığı”nın yayımlandığı web sitesi oluşturulduğunda, Eskişehir Valiliği’nin ana sayfasından bu siteye link verilmek istenmiştir. Valilik, Büyükşehir Belediyesi ya da başka Eskişehir web sitelerinden Anadolu Üniversitesi’nin bu projesine link verilmesi, daha fazla kullanıcıya ulaşmaya imkân verecektir. Fakat, projenin tamamlandığı ve sonuç raporunun hazırlandığı şu dönemde, hazırlanan web sitesi <http://esbib.anadolu.edu.tr> adresinde kullanıma açık olduğu halde, üniversitenin kendi ana sayfasından yönlendirilmiş bir link yoktur. Önceki bölümlerde de açıklandığı üzere, Üniversite ya da Valilik web sitelerinin ana sayfasından bağlantı verilmesinden önce, site için hazırlanan logonun değişen duruma göre yenilenmesi ve güncellemelerin biraz daha artmasının beklenmesi uygun olacaktır. Bunların ardından

sitenin duyurulması, tanıtılması, kullanıcıların ve Eskişehir'deki diğer kurumların desteğinin istenmesi, hem proje sonuçlarına çok daha fazla kişinin ulaşması hem de yapılan çalışmanın sürdürülebilirliği adına gereklidir.

Proje 25.10.2009 tarihinde, poroje önerisinde öngörülen hedefler başarılarak tamamlanmıştır. Dolayısıyla son öneriler proje kapsamında değil, proje tamamlandıktan sonra görülen ve yapılmasının gerekli olduğu düşünülen çalışmalardır. Bu önerilerden hareketle, birilerinin sorumluluk yüklenip gereğini yerine getireceğini varsaymak, projeye resmen olduğu gibi fiilen de son noktayı koymak olacaktır. Yine de projeyi en yakından bilen; sonuçların geleceğini, gelişimini, sürdürülebilirliğini en iyi takip edebilecek olan proje ekibi, gayrıresmi olarak bir süre daha proje sonuçlarını izlemeye devam edecektir.

ESKİŞEHİR BİBLİYOGRAFYASI VE KENT KİTAPLIĞI PROJESİ

Eskişehir’de son yıllarda sosyal, kültürel ve çevresel altyapı alanlarında yaşanan gelişmeler gözle görülür düzeydedir. Bu memnuniyet verici gelişim, özellikle Eskişehirli halk ve aydınların yaşadıkları kenti daha çok sahiplenmesini sağlarken, şehre dair yeni araştırmalar ve yayınlar yapılmasını da teşvik etmektedir.

Eskişehir’le ilgili araştırmaların sağlıklı bir biçimde yapılması, var olanların alıcısına daha kolay ulaşabilmesi, yapılan çalışmalarda tekrarın önlenmesi için bibliyografik bir çalışmaya ihtiyaç vardır. Bir kent bibliyografyası, Eskişehir’de her alanda yaşanan gelişimin tarihsel süreç içerisinde izlenebilmesini ve tespitini kolaylaştıracağı gibi, bundan sonra yapılacak çalışmalarda, araştırmacılar için bir başlangıç noktası olacaktır. “Eskişehir Bibliyografyası ve Kent Kitaplığı” projesi, bu düşüncelerle Anadolu Üniversitesi bilimsel araştırma projeleri komisyonuna önerilmiştir. Eğitim, öğretim ve araştırma kurumları olan üniversiteler, içinde buldukları şehre karşı çeşitli sosyal sorumluluklar taşıdıklarından, bu çalışmanın bir “üniversite araştırma projesi” olarak ele alınması ayrıca önem kazanmaktadır.

Bibliyografyalar, belli bir konu üzerinde yapılan bütün yayınların dökümünü verirler. Daha önce Eskişehir üzerine yapılmış bir bibliyografya çalışması yoktur. Aslında ülkemizde sadece bir kaç ilin bibliyografyasının çıkarıldığı bilinmektedir. Bibliyografya üzerinden bir kent kitaplığı oluşturulması ve bibliyografyanın sayısal veri tabanına dönüştürülmesine ise rastlanmamıştır.

“Eskişehir Bibliyografyası ve Kent Kitaplığı” konulu bilimsel araştırma projesi 5 ana iş kaleminden oluşmaktadır:

1. Eskişehir Bibliyografyası: Şehre dair zaman içerisinde oluşturulmuş birikimin doğru biçimde tespiti ve tahlili, öncelikle bu alanda daha önce ortaya konmuş yayınların belirlenmesini gerekli kılar. Kent bibliyografyası, Eskişehir’e dair bu birikimin gelecek kuşaklara aktarılması ve yeni araştırmalara başlangıç noktası oluşturması açısından önemlidir.

Proje kapsamında yapılan bibliyografya çalışmasıyla Eskişehir ve Eskişehir’le ilgili konular üzerine yazılmış tüm kitap, makale ve tez çalışmalarına ulaşmak hedeflenmiştir. Bibliyografya çalışmasında verilerin toplanması ve derlenmesi kütüphanecilik bilim alanına girdiğinden ve özel eğitim gerektirdiğinden, araştırma aşamasında dışarıdan hizmet alımına gidilmiş ve çalışma bu alanda uzman kişilerle işbirliği içinde yürütülmüştür. Bu aşama Şinasi Acar denetiminde, daha önce benzer bibliyografya çalışmalarını yürütmüş olan Mehmet Yılmaz ve Cemil Cahit Can tarafından yapılmıştır.

Elde edilen veriler, kolay ulaşımın sağlanması için konulara göre ayrıştırılıp sınıflandırılmış, Bilal Çavuşoğlu’nun yardımıyla bir “karma dizin” ve “yazar dizini” oluşturularak araştırma safhası tamamlanmıştır. Bibliyografya araştırması ve dizin oluşturulması aşamalarında gösterdikleri özverili çalışmalardan dolayı Mehmet Yılmaz, Cemil Cahit Can ve Bilal Çavuşoğlu’na teşekkür ederiz.

2. Bibliyografya çalışmasının baskıya hazırlanması ve kitap olarak basılması:

Bu aşamada, bibliyografya çalışmasıyla elde edilen verilerin kontrol edilmesinin yanında, kitap basımı öncesi grafik, kapak ve sayfa tasarımlarıyla dizgi düzenlemesi gerçekleştirilmiştir. Baskı öncesi tüm hazırlık ve düzenlemeler

projenin çekirdek ekibi tarafından gerçekleştirilmiş; oluşturulan maket, sayısal verileriyle birlikte Anadolu Üniversitesi Basımevine teslim edilmiştir. Elinizdeki çalışma bu aşamanın sonucudur.

3. Kent Kitaplığı: Bibliyografyanın ardından Anadolu Üniversitesi Merkez Kütüphanesinde oluşturulacak “Kent Kitaplığı”, araştırmacıların bilgiye kolayca ulaşabilmelerini sağlamanın yanında, şehrimizle ilgili yayınların bir arada bulunduğu bir arşiv oluşturacak ve bu çalışma başka illere de örnek teşkil edebilecektir. Üniversitemiz kütüphane personelinin destek vereceği bu aşamada bibliyografya çalışmasıyla ulaşılan kaynaklarla Anadolu Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezinde bulunanlar karşılaştırılacak, eksikler tespit edilerek tamamlanması yönünde gerekli adımlar atılacaktır.

4. Bibliyografyanın sayısal veri tabanına dönüştürülmesi ve erişime açılması:

Bu aşamada, sayısal veri tabanının arayüz tasarımı ve kibebe sayfasında yer alması düşünülen logo tasarımı oluşturulup, bibliyografya çalışmasında elde edilen yayınların künye bilgileri sayısal olarak ilgili bilgi işlem operatörüne teslim edilecektir. Sayısal veri tabanı içerisinde baskısı tükenmiş yayınların pdf dosyasına dönüştürülerek web sayfası üzerinden kullanıma sunulması arzulanmaktadır. Fakat bunun özellikle telif hakları açısından olabirliği kuşkuludur. Bu yöndeki çalışma projenin işleyişi içerisinde değerlendirilip, karar verilecektir.

5. Oluşturulan Eskişehir Bibliyografyası ve Kent Kitaplığının hem sayısal hem de fiziksel ortamda güncellenerek devamlılığının sağlanması:

Belli bir konu üzerine yapılan bibliyografya çalışmaları, zaman aralığı gösterilmediği sürece, tam ve bitmiş sayılmazlar. Bibliyografya çalışmasının yapıldığı, hatta basıma hazırlandığı sırada bile konuyla ilgili yeni yayınlar yapılabilir. Proje tamamlanma aşamasına geldiğinde, kent kitaplığı kurulma ve gelişme aşamasında olacaktır. Proje sonlanırken yapılacak düzenlemelerle, fiziksel ortamdaki kent kitaplığının geliştirilmesi ve sayısal kent kitaplığının, yeni basılan yayınlarla güncellenerek devamlılığının sağlanması amaçlanmaktadır.

Yukarıda iş kalemleri özetlenen proje için önerilen süre 6 aydır. Projenin kapsamı düşünüldüğünde altı aylık sürenin bu çalışma için gerçekçi olmadığı ortadadır. Gerçekte “Eskişehir Bibliyografyası ve Kent Kitaplığı” Projesi, yoğun bir çalışmayla bir yılda tamamlanabilecek bir iştir. Fakat bu çalışmaya proje ekibi tarafından projenin resmî kabul tarihinin aylar öncesinden başlanmış; projenin üniversiteye önerilmesi ve değerlendirilmesi aşamalarında da çalışmalar sürdürülmüştür. Özetle, projenin onaylanıp yürürlüğe konduğu Kasım 2008 tarihinde, bibliyografyayı oluşturacak ham verilerin büyük bölümüne ulaşılmıştır.

Bu projenin araştırmacılara ışık tutmasını diler, çalışmamızı destekleyen herkese içtenlikle teşekkür ederiz.

Sevim Selamet

Şinasi Acar

ÖNSÖZ

Eski ve Orta çağlarda Yunanca Dorylaion, Latince Dorylaeum ismiyle tanınan, önemli yolların kavşak noktasında kurulmuş, kaplıcalarıyla ünlü, ticaretle zenginliğe kavuşmuş bir Frigya (Phrygia) şehri olarak anılan Eskişehir'in, yapılan arkeolojik çalışmalar sonucuna göre M.Ö. 3000 yıllarına kadar varan eski bir yerleşim yeri olduğu anlaşılmaktadır. Şehir sırasıyla Lidyalıların, Perslerin ve İskender'in egemenliği altında kalmış, Türklerin Anadolu'ya girip 1074'de şehri almasına kadar da Romalılar ve Bizanslılar hakimiyetlerini sürdürmüşlerdir. Osmanlıların ilk zamanlarında, devletin kuruluş merkezlerinden biri olması sebebiyle Eskişehir'e yakın ilgi gösterilmişse de, İmparatorluğun duraklama ve gerileme devirlerinde pek ilgi görmemiştir. Bu nedenle Eskişehir yakın zamana kadar gelişmemiştir. Fatih Sultan Mehmed devrine kadar Ankara beyliğine bağlı olarak kalmış, 1451 yılından sonra Kütahya beylerbeyliğine bağlanmıştır. 1841 yılından sonra değişen idari taksimatta, merkezi Bursa olan Hüdavendigâr vilayetine bağlanmış ve 1925 yılına kadar kaymakamlıkla idare edilmiştir. Cumhuriyet'in ilanından sonra, sancak ve mutasarrıflıkların il yapılmaları üzerine Eskişehir de 1925 yılında il olmuştur.

Bugün iki üniversitesi, gelişmiş ekonomisi, yeraltı ve yerüstü zenginlikleri, tarihi ve turistik yöreleriyle gelişimini hızlandırarak modern bir il haline gelmiştir. Özellikle Anadolu ve Osmangazi üniversiteleri şehrin gelişimine büyük katkı yaparken, şehirdeki bilim hayatı da Türkiye'deki birçok şehirden farklı olarak hızla gelişmiştir. Yapılan akademik yayın sayısı ve yerel çalışmalar çok çeşitli alanları kapsamakta ve ciddi bir yekûn oluşturmaktadır. Bu noktadan hareketle, bir bilimsel araştırma projesi kapsamında Eskişehir'le ilgili olan yayınlar toplanıp derlenerek bir Eskişehir Bibliyografyası hazırlanmıştır.

Bu çalışma, Eskişehir'le ilgili kitap, makale ve tezlerden oluşmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda 898 kitap, 2160 makale ve 807 tez olmak üzere toplam 3865 kayda ulaşılmıştır. Elde edilen bütün kayıtlar kitap, makale ve tez olmak üzere üç ana bölüme ayrılmış; her bölüm kendi içinde konularına göre düzenlenmiş; eserin sonuna yazar ve terim dizinleri ilave edilerek kullanım kolaylığı sağlanmıştır. Tespit edilen yayınların tamamını görmek mümkün olamasa da, elden geldiğince künyeler görülmüş, kaydedilmiş, kitap ve makalelerde tezlere oranla bu hedefe daha çok yaklaşmıştır. Özellikle Eskişehir'de yayımlanmış süreli yayınların eksiksiz taranmasına özen gösterilmiş ve kaynakçada belirtilmiştir. Kaynakçada ayrıca istifade edilen temel bibliyografik kaynaklar da belirtilmiş, metin içinde yer alan kaynaklar tekrar edilmemiştir.

Eserde, Eskişehir'in bir parçası olarak düşünüldüğünde tamamen bibliyografya dışında bırakmayı uygun görmediğimiz, fakat kendileriyle ilgili yapılmış bütün çalışmalara yer verdiğimiz takdirde de "Eskişehir Bibliyografyası" olmaktan uzaklaşacağımızı düşündüğümüz, Yunus Emre ve Nasrettin Hoca'yla ilgili olarak farklı bir uygulamaya gidilmiştir. Başlı başına bibliyografya konusu olan ve bu bağlamda çeşitli çalışmalar yapılmış bulunan Yunus Emre ve Nasrettin Hoca, bibliyografyada seçmeli olarak yer almış ve haklarında yapılan temel çalışmalar, bibliyograflar ve özel sayılar dikkate alınmıştır. Coğrafi konum itibarıyla il sınırlarının dışında kalan Gordion ise, tarihi bütünlüğün bir parçası olması sebebiyle çalışmaya dahil edilmiştir. Gazete makaleleri ile yerel dergilerde çokça yer alan haber ve tanıtım içerikli yazılar, harita, afiş, broşür, fotoğraf, görüntü ve ses kayıtları ile okul yıllıkları bibliyografyaya dahil edilmemiştir.

Bütün bibliyografik çalışmalarda olduğu gibi, bu çalışmada da eksikler ve hatalar olacaktır. Ulaşılamayan, tespit edilemeyen veya eserin hazırlanması sürecinde dahi yeni yayımlanan çalışmalar olabilir. Bu eksikliklerin projenin devamında oluşturulacak ve internet üzerinden yayımlanacak sayısal veri tabanı ile giderilebileceğini, düzeltme ve ilavelerin mümkün olacağını umuyoruz. Bu sayede daha fazla kişiye ulaşma imkânı elde edilirken, bibliyografyanın canlılığı ve giderek zenginleşmesi de sağlanacaktır.

Veri tabanlarından faydalandığımız Kültür Bakanlığı, YÖK, İslam Araştırmaları Merkezi, Başbakanlık Devlet Arşivleri, Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Eskişehir İl Halk Kütüphanesi, Anadolu Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı, Osmangazi Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı, İstanbul Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı ile Milli Kütüphaneye katkıları için teşekkür ederiz.

Ayrıca, çalışmayla ilgili fikirlerini paylaşıp bize destek veren Talat Ünersoy, Mehmet Akkaya, Aysen Kavak, Meral Cem, Nilüfer Özdemir ve Mustafa Birol Ülker'e teşekkür ederiz.

Mehmet YILMAZ

Cemil Cahit CAN